

PRZEWODNICZĄCA
Instytut Dyplomacji i Nauk Europejskich
Iwona Garasola
Prof. dr hab. Ewelina Orłowska

Otrzymałem i wypracowałem
dobre procedowanie.

Emerytowana Prof. dr hab. Zofia Sienkiewicz

Wrocław, 4 maja 2020 roku

Uniwersytet Wrocławski.

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Mateusza Wiśniewskiego

pt. „Warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności w polskim
prawie karnym”

Uwagi ogólne

Recenzowana praca doktorska została poświęcona instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, która od wielu lat stanowi główny instrument zwalczania drobnej i średniej przestępczości. Fundamentalną wagę problematyki warunkowego zawieszenia wykonania kary dostrzegają, od dawna, doktryna prawa karnego, która w wielu publikacjach artykułowych oraz monograficznych analizowała teoretyczne i praktyczne jej aspekty a przede wszystkim istotną rolę tej instytucji w systemie prawnokarnych środków reakcji na przestępstwo. Nowe politycznokryminalne założenia rozległej nowelizacji z 20 lutego 2015r. przesądziły, że dotychczasowa rola warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, jako podstawowego środka reakcji na popełnione przestępstwo, uległa istotnemu ograniczeniu. Nowy, po zmianach, kształt instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności skłonił przedstawicieli nauki prawa karnego do szerokiej dyskusji, rozważań o zaletach i wadach radykalnej zmiany tej instytucji. Mimo wielu, w ostatnich latach, publikacjach dotyczących nowego ujęcia warunkowego zawieszenia wykonania kary, podjęcie tej problematyki w recenzowanym opracowaniu jest, w moim przekonaniu, w pełni uzasadnione. Przemawia za tym nie tylko istotne znaczenie tej instytucji w polityce karnej ale też jej bezsporna aktualność. Nowa regulacja przepisów związanych z warunkowym zawieszeniem wykonania kary wyznaczać bowiem będzie nowy kierunek oraz nowe miejsce tej instytucji wśród innych środków reakcji na przestępstwo.

Nie przystępując jeszcze do uwag szczegółowych należy zwrócić uwagę na sam układ pracy. Recenzowana rozprawa jest obszernym opracowaniem liczącym 330 stron, obejmującym pięć rozdziałów, w których Autor kolejno przedstawia i analizuje genezę i modele zawieszenia wykonania kary (rozdział I), rozwój tej instytucji w polskim prawie karnym (rozdział II), przesłanki warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia

1. Wzrost
2. kopia dla Pawłowa i Dąbki
3. Ogólny do aut. frezdu
4. Faer PDNA p. 560000 do
określenia procedury

15.05.20
Prof. dr hab. Ewelina Orłowska

wolności (rozdział III), treść warunkowego zawieszenia wykonania kary (rozdział IV) oraz skutki przebiegu okresu próby (rozdział V). Kolejność rozdziałów pracy jest przemyślana. Autor trafnie rozpoczyna od zagadnień ogólnych, historycznych (rozdz. I, II), skupiając się następnie, na szczegółowych rozważaniach o obecnej regulacji warunkowego zawieszenia wykonania kary (rozdz. III-V). Nie wnikając, w tym miejscu, w zawartość merytoryczną poszczególnych rozdziałów pozytywnie oceniam strukturę pracy, która świadczy o przyjęciu uzasadnionego, logicznego ciągu rozważań wiążących się z instytucją warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności.

Uwagi szczegółowe

1. W recenzowanej pracy nie mogło oczywiście zabraknąć uwag o istocie i początkach kształtowania się środków probacyjnych. Autor, wspierając się na znanych opracowaniach monograficznych (przede wszystkim J. Skupińskiego), stara się wskazać na przyczyny pojawienia się instytucji probacyjnych. W wywodzie Autora można odnaleźć uwagi o różnych nurtach filozoficznych leżących o podstaw probacji oraz uwagi o prawotwórczej działalności amerykańskich sędziów stanu Massachusetts. Wspomniane rozważania mają charakter raczej sygnalizacyjny oraz trochę chaotyczny. Bardziej przejrzyste wydaje się natomiast omówienie różnych modeli warunkowego zawieszenia wykonania kary. Wprawdzie modele te były wielokrotnie charakteryzowane w literaturze przedmiotu, jednakże syntetyczne ich przypomnienie było tu uzasadnione.

2. Tradycyjnie, tak jak w większości rozpraw doktorskich, przedstawia Autor, w dalszej części pracy, ewolucję instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary w polskim prawie karnym. Punktem wyjścia w Jego rozważaniach jest regulacja warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności w kodeksie karnym z 1932 r. Należy docenić, że Autor nie tylko przedstawia unormowanie tej instytucji w przepisach kodeksu karnego z 1932r. ale też zwraca uwagę na poglądy doktryny prawa karnego, dotyczące m.in. przesłanki dodatniej prognozy kryminologicznej. Wprawdzie przyjęto w tym kodeksie tzw. proste zawieszenie wykonania kary, jednakże, jak zauważa Autor, istniała możliwość dozoru ochronnego i zobowiązania do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem. Autor analizuje również kwestie obligatoryjnego i fakultatywnego zarządzenia zawieszony kary. Omawiając regulacje warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności w przepisach k.k. z 1932r., Autor rzetelnie uwzględnia, w tym zakresie poglądy, J.

Makarewicza, . W. Makowskiego i L. Peipera , zawarte w ich znakomitych komentarzach do kodeksu karnego z 1932 r.

Omówienie regulacji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności w kodeksie karnym z 1932r. było, moim zdaniem, właściwym wprowadzeniem do przedstawienia tej instytucji w kodeksie karnym z 1969 r. Taka kolejność rozważań umożliwiła porównanie i wydobycie najistotniejszych zmian w nowym ujęciu warunkowego zawieszenia wykonania kary. Autor trafnie rozpoczyna swoje rozważania, o regulacji warunkowego zawieszeniu wykonania kary w kodeksie karnym z 1969r. ,od przedstawienia niektórych politycznokryminalnych założeń tego kodeksu. Autor wyraźnie zaakcentował błędy poprzedniej polityki karnej oraz wskazał, że w świetle nowych założeń kodeksu karnego z1969 r. , priorytetowe będzie ograniczenie bezwzględnej kary pozbawienia wolności i szerokie stosowanie kar wolnościowych (w tym nowej kary ograniczenia wolności.). Warunkowe zawieszenie powinno być natomiast ściśle związane z licznymi obowiązkami probacyjnymi, tak aby w odczuciu społecznym nie było rozumiane jako brak ukarania. Po trafnych uwagach o nowych kierunkach politycznokryminalnych kodeksu karnego z 1969 r. przystępuje Autor do szczegółowej analizy regulacji warunkowego zawieszenia wykonania kary w tym kodeksie. Autor wyraźnie akcentuje tu istotne zmiany w porównaniu z poprzednią regulacją. Analizując szczegółowo przesłanki warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności Autor zwraca szczególną uwagę na nową negatywną przesłankę dotyczącą „względu na społeczne oddziaływanie kary”. W dalszych rozważaniach skupia się Autor na regulacji okresu próby ,obowiązków probacyjnych oraz zarządzeniach wykonania kary warunkowo zawieszanej. Przy omawianiu wspomnianych zagadnień uwzględnia Autor nie tylko literaturę przedmiotu (przede wszystkim monografię J. Skupińskiego) ale wiele orzeczeń SN. Oprócz omówienia regulacji warunkowego zawieszenia kary w powszechnym prawie karnym można odnaleźć w tej części pracy syntetyczne uwagi o modyfikacji tej instytucji w przepisach części wojskowej, w przepisach prawa karnego skarbowego z 1971r. oraz w prawa o wykroczeniach z 1971 r. Wprawdzie była to jedynie sygnalizacja problemów , jednakże można to uznać za pewne wzbogacenie zasadniczej problematyki pracy. Po przedstawieniu kształtu i rozwoju instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary w poprzednich kodeksach karnych z 1932 i 1969 roku, niezbędne było ,w tym rozdziale, wstępne chociażby ukazanie dalszych przekształceń tej instytucji w kolejnym kodeksie karnym z 1997 r. Zważywszy na to ,że obecny kształt warunkowego zawieszenia wykonania kary będzie przedmiotem obszernej ,

wnikliwej analizie w dalszych rozdziałach pracy, Autor słusznie ograniczył tu swoje uwagi, wskazując jedynie na fundamentalne zmiany (w pierwotnej wersji k.k. z 1997 r.) dotyczące m.in. możliwości stosowania tej instytucji do kar wolnościowych, rozszerzenie ograniczeń podmiotowych czy obniżenia do 2 lat górnej granicy kary pozbawienia wolności podlegającej zawieszeniu. Mimo, że sygnalizowane, w tej części pracy, zagadnienia nie zostały szczegółowiej zanalizowane, warto podkreślić, że Autor wielokrotnie korzysta tu z orzecznictwa sądów powszechnych i SN

3. Zasadniczą częścią pracy jest obszerny, około 100 stron, rozdział III poświęcony przesłankom warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności. Jak podkreśla Autor, już we wstępie do recenzowanej pracy, rozważania w tej kwestii skupione będą na regulacji warunkowego zawieszenia wykonania kary, po nowelizacji kodeksu karnego z 20 lutego 2015r. Takie ujęcie wymagało przedstawienia nie tylko obowiązującego unormowania ale przede wszystkim wyraźnego wskazania na zmienione, tą ustawą, rozwiązania. Istotna powinna tu być zarówno analiza jak i ocena tych zmian. W przejrzystym schemacie rozdziału zostały wyodrębnione przesłanki formalne i materialne. W początkowych rozważaniach wskazuje Autor na słuszne, jego zdaniem, ograniczenie warunkowego zawieszenia kary tylko do kary pozbawienia wolności. Uzasadnieniem tej zmiany był przede wszystkim brak w praktyce akceptacji warunkowego zawieszenia odnoszącego się do kar wolnościowych.. Najistotniejszą zmianą, wprowadzoną w 2015 r. była jednak nowa, obniżona (nieprzekraczająca roku) granica wymiaru kary pozbawienia wolności, która mogłaby podlegać warunkowemu zawieszeniu jej wykonania. Autor mocno podkreśla zalety takiego rozwiązania które, może zmienić dotychczasową niewłaściwą praktykę sądową, z dominującą od wielu lat karą pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Mimo niemal powszechnej, w doktrynie prawa karnego, akceptacji dla takiego rozwiązania należało jednak, w tym miejscu, zwrócić uwagę na odmienne, występujące w doktrynie poglądy. Zdaniem m.in. A. Zolla obniżenie granicy kary pozbawienia wolności, umożliwiającej warunkowe zawieszenie kary, może doprowadzić do zwiększenia ilości orzeczonych bezwzględnych kar pozbawienia wolności. Takie stanowisko zdają potwierdzać statystyki skazań po 2015 roku. W dalszej części pracy skupia się Autor na niezwykle ważnej nowej przesłance - braku skazania sprawcy, w czasie popełnienia przestępstwa, na karę pozbawienia wolności. Autor sygnalizuje tu wiele zagadnień m.in. kwestię prawomocności skazania czy skutków ewentualnego zatarcia skazania. Autor przekonująco uzasadnia słuszność wprowadzenia tej formalnej przesłanki

wskazując na niewłaściwą, zbyt liberalną praktykę sądową a przede wszystkim bardzo często multiplikowanie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wobec tego samego sprawcy. Ma jednak wątpliwości, czy słuszne było ograniczenie stosowania tej instytucji wobec sprawców, których poprzednie ukaranie na karę pozbawienia wolności dotyczyło przestępstwa nieumyślnego. Autor interesująco uzasadnia swoją propozycję złagodzenia tej przesłanki wobec sprawców przestępstw nieumyślnych, wobec których istnieje pozytywna prognoza kryminologiczna. Autor wskazuje również na potrzebę wprowadzenia przepisów dotyczących warunkowego zawieszenia wykonania kary zrównujących sytuację prawną sprawców z art. 65 k.k. z recydywistami specjalnymi wielokrotnymi. (art. 64 § 2 k.k.). Mimo różnych wątpliwości należy zgodzić się z Autorem, że formalne ograniczenie stosowania instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary nie oznacza jeszcze wzrostu represyjności, sąd może bowiem szeroko korzystać z kar wolnościowych.

Kolejne rozważania Autora dotyczą znanej, występującej przy innych instytucjach probacyjnych przesłanki pozytywnej prognozy kryminologicznej. Autor rzetelnie omawia, w oparciu o orzecznictwo i literaturę, okoliczności wymienione w art. 69 § 2 k.k., dotyczące m.in. postawy, właściwości czy warunków osobistych sprawcy, które sąd powinien wziąć pod uwagę przy stosowaniu warunkowego zawieszenia kary. Nie ulga wątpliwości, że uwzględnienie tych okoliczności może być podstawą do oceny pozytywnej prognozy kryminologicznej i do przyjęcia, że zastosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary będzie wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawcy celów kary. Autor przekonująco wyjaśnia, że zastosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary powinno realizować cel szczególnoprewencyjny kary, cel sprawiedliwościowy oraz kompensacyjny, trudno natomiast wskazywać na konieczność realizacji celów prewencji ogólnej (kształtowanie świadomości prawnej społeczeństwa) w sytuacji gdy realizacja celów kary ma odnosić się do danego, konkretnego sprawcy.

W obszernych rozważaniach rozdziału III uwzględnił Autor również kwestie ograniczeń podmiotowych stosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary poświęcając sporo uwagi istocie chuligańskiego charakteru występku oraz występku z art. 178a § 4 k.k.. Zakaz stosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary ma w tych przypadkach charakter względny, umożliwia się bowiem stosowanie tej instytucji w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Można jednak było wyraźniej podkreślić w tych rozważaniach, że nowelizacja z 2015 r. mocniej podkreśliła wyjątkowość stosowania tej instytucji w przypadkach art. 69 § 4

k.k. wprowadzając określenie „jedynie”. W dalszej części pracy podejmuje Autor próbę oceny stosowania dyrektyw sądowego wymiaru kary do instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary. Rozważania Autora w tej kwestii należy ocenić pozytywnie, są dojrzałe, wykraczają przy tym poza schematyczną analizę przepisów dotyczących warunkowego zawieszenia wykonania kary. Autor przedstawia różną interpretację art. 56 k.k. na tle niektórych orzeczeń sądów powszechnych.

Już we wstępie do recenzowanej pracy Autor deklaruje chęć kompleksowego przedstawienia zagadnień związanych z warunkowym zawieszeniem wykonania kary. Uzasadnione wydaje się zatem przybliżenie różnych kwestii dotyczących m.in. specyficznej regulacji warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej na podstawie art. 89 k.k. oraz szczególnych warunków warunkowego zawieszenia wykonania kary, o których stanowi art. 60 § 5 k.k. W wypadkach określonych w art. 60 § 3 i 4 k.k., odnoszących się do tzw. małego świadka koronnego dopuszcza się możliwość warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności w wymiarze wyższym niż jeden rok (do 5 lat). Z uwagi na politycznokryminalną wagę przepisów art. 60 § 3-5 k.k. rozważania w tej kwestii mają swoją istotną wartość. Kompleksowe ujęcie warunkowego zawieszenia wykonania kary, o którym wspominał Autor, wymagało skrótowego chociażby przybliżenia specyfiki regulacji tej instytucji nie tylko w prawie karnym powszechnym ale też w przepisach prawa karnego wojskowego a przede wszystkim prawa karnego skarbowego. Autor nie pomija zatem tych zagadnień, prawidłowo akcentując odrębności w regulacji warunkowego zawieszenia wykonania kary w k.k.s. Autor słusznie zwraca tu uwagę, że zaliczenie warunkowego zawieszenia wykonania kary do katalogu środków karnych w przepisach k.k.s. jest niekonsekwencją ustawodawcy naruszającego zasadę jednolitości prawa karnego.

4. W rozdziale IV zatytułowanym „Treść warunkowego zawieszenia wykonania kary” Autor przybliżył, w obszernych rozważaniach, istotę warunkowego zawieszenia kary. Już we wstępnych uwagach podkreśla, że cechą charakterystyczną instytucji probacyjnych jest okres próby. Uzasadnione byłoby jednak wskazać, już w tym miejscu, na radykalne zmiany w wyznaczeniu okresu próby, który nowelizacją z 2015 r. został skrócony zarówno w dolnym jak i górnej granicy od 1 roku do 3 lat (zamiast od 2 lat do 5). Omawiając okres próby Autor wskazuje i interesująco objaśnia cele próby wymieniając m.in. cel motywacyjny, zapobiegawczy i kompensacyjny. Wiele uwagi poświęca Autor długości okresu próby oraz jej celowi wobec sprawców młodocianych. Wartościowe są tu przede wszystkim uwagi o stanowisku SN oraz doktrynalnych sporach dotyczących statusu młodocianego. W związku z

tym „że dłuższy okres próby dotyczy również sprawców , którzy popełnili przestępstwo z „użyciem przemocy” Autor konsekwentnie poświęca i tej okoliczności sporo uwagi , rozważając czy określenie „użycie przemocy” dotyczy sfery faktycznej „czy kwestii ustawowych znamion. Analizę tej okoliczności charakteryzuje dociekliwość naukowa Autora.

W związku z tym, że po zmianach z 2015 r. nie przewidziano prostego warunkowego zawieszenia wykonania kary, istotne stało się nowe ukształtowanie katalogu obowiązków probacyjnych. Autor zwraca uwagę przede wszystkim na rozbudowę tego katalogu oraz wprowadzenie przepisu o obligatoryjnym nałożeniu co najmniej jednego obowiązku probacyjnego , jeżeli nie orzeczono środka karnego. Katalog obowiązków probacyjnych wymienionych w art. 72 § 1 k.k. jest bardzo obszerny a przy tym , jak podkreśla Autor , nie ma charakteru zamkniętego. Rozważania Autora w tych kwestiach są prawidłowe , Autor nie tylko charakteryzuje poszczególne obowiązki ale wskazuje wielokrotnie na ich pozytywne i negatywne właściwości. Wątpliwości Autora dotyczą m.in. obowiązku wykonywania pracy zarobkowej, czy obowiązku powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających. W tym ostatnim przypadku chodziło o niejasne, nieprecyzyjne określenia . Krytycznie ocenia Autor zbędny ustawowy dualizm przy orzekaniu obowiązku poddania się terapii (art72 § 1pkt 6 i art72 § 1 pkt 6a). Obszerne rozważania Autora o obowiązkach probacyjnych kończą uwagi o możliwości ich modyfikacji : ustanowienia , rozszerzenia , zmiany czy zwolnienia. Orzeczony obowiązek probacyjny nie musi być bowiem realizowany przez cały okres próby, najistotniejsze jest bowiem , aby odpowiadał potrzebom w zakresie wychowania sprawcy. Trudno nie zgodzić się z taką konkluzją Autora.

Okres próby oraz nałożenie na sprawcę obowiązków probacyjnych wiążą się ściśle z instytucją dozoru, o którym mowa w art. 73k.k.. Autor wymienia podmioty uprawnione do dozoru zwracając uwagę na istotne znaczenie dozoru w sytuacjach orzeczenia niektórych obowiązków probacyjnych (np. powstrzymania się od nadużywania alkoholu). Wprawdzie orzeczenie dozoru jest fakultatywne ,jednakże są też podstawy obligatoryjne. Należało tu zwrócić szczególną uwagę na znaczące rozszerzenie, po 2015 r., podstaw do obligatoryjnego orzeczenia dozoru obejmujące również sprawców przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej . Inną ,wartą odnotowania ,zmianą , po 2015 r. , jest rozszerzenie podstaw do zwolnienia sprawcy od dozoru , nie tylko ze względów wychowawczych, ale również ,gdy sprawowanie dozoru jest niemożliwe albo

znacznie utrudnione z przyczyn niezawinionych przez skazanego. W doktrynie zwrócono tu uwagę na względy humanitarne.

O zwiększeniu stopnia dolegliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary przekonuje też możliwość orzeczenie w tym przypadku kary grzywny. Wprawdzie kara grzywny nie jest związana tylko z instytucją probacyjną ale wyraźnie może zwiększyć jej potencjalną represyjność. Autor trafnie uzasadnia akcesoryjny charakter kary grzywny przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary, wskazując m.in. na przepisy o skutkach zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności (art. 71§1 k.k.). Omawiając wysokość kary grzywny przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary można było jednak wyraźniej zaakcentować radykalną zmianę, po 2015 r., ustalającą dolną i górną granicę kary grzywny, zgodnie z przepisem art. 33 § 1 k.k.

5. W rozdziale V podejmuje Autor najistotniejsze zagadnienia, związane z instytucją warunkowego zawieszenia wykonania kary, dotyczące przebiegu okresu próby oraz konsekwencji negatywnego przebiegu tej próby. Niezwykle ważna była tu nie tylko analiza odpowiednich przepisów ale też zaakcentowanie wielu radykalnych zmian wprowadzonych w 2015 r. Wstępnie należy wspomnieć o interesującej propozycji Autora dotyczącej wydłużenia (z 6 miesięcy) do 1 roku okresu, w którym sąd może zarządzić wykonanie kary warunkowo zawieszanej. Autor celnie wskazuje na pozytywną stronę takiej zmiany. Dalsze obszernie rozważania o obligatoryjnych i fakultatywnych podstawach do zarządzenia warunkowo zawieszanej kary zasługują na szczególną uwagę. Analizując wnikliwie podstawy obligatoryjne z art.75§ 1 k.k. skupia się Autor m.in. na cechach przestępstwa podobnego ale przede wszystkim wskazuje na wątpliwości związane z wymogiem prawomocnego skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia kary. Autor umiejętnie przedstawia stanowisko SN w tym zakresie oraz poglądy niektórych przedstawicieli doktryny. W swojej szczegółowej analizie rozważa, czy taki wymóg zarządzenia wykonania kary nie jest obciążony wadami i czy zawsze powinien skutkować obligatoryjnym zarządzeniem wykonania kary. Wymogi formalne przekreślają jednak możliwość indywidualnej oceny, wykluczając przy tym dalsze twierdzenie o dodatniej prognozie kryminologicznej. Oceniając z kolei podstawy obligatoryjne z art.75 § 1a k.k. zwraca słusznie uwagę na szereg problemów interpretacyjnych, przede wszystkim, czy określenie „przestępstwo popełnione z użyciem przemocy” dotyczy stanu faktycznego czy odnosi się do ustawowych znamion.. Analiza Autora jest w tej kwestii dojrzała naukowo. Mając na uwadze nie tylko interpretację materialnoprawną ale i procesową Autor stawia

zarzut naruszenia konstytucyjnej zasady proporcjonalności oraz zasady domniemania niewinności.. Omówienie kolejnej przesłanki z art. 75 § 2a k.k. charakteryzuje podobny sposób analizy , w której wydobywa Autor rozmaite wątpliwości, przede wszystkim natury procesowej i wykonawczej.

Podstawy do fakultatywnego zarządzenia wykonania kary stwarzają jedynie, jak podkreśla Autor ,możliwość do podjęcia decyzji o zarządzeniu zawieszony kary. Sąd ma zatem obowiązek rozważenia ,czy decyzja o odwołaniu zawieszenia jest celowa i czy istnieje nadal pozytywna prognoza kryminologiczna. Autor , w oparciu o orzecznictwo sądów powszechnych oraz poglądy doktryny prawa karnego, charakteryzuje określone w art.75§ 2 k.k. przesłanki fakultatywnego odwołania warunkowego zawieszenia wykonania kary. Autor rzetelnie przedstawia liczne wątpliwości w interpretacji poszczególnych przesłanek z art.75§ 2 k.k. poświęcając sporo uwagi kontrowersyjnej przesłance „rażącego naruszenia porządku prawnego”. Uwagi Autora są tu interesując i poparte literaturą przedmiotu.

W części poświęconej skutkom przebiegu okresu próby nie mogło zabraknąć rozważań o innych ważnych regulacjach dotyczących zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszony a w szczególności odstąpienia od zarządzenia wykonania kary. Autor skupia się w tym zakresie na kilku kwestiach . Podkreśla m.in konieczność wnikliwego badania przez sądy zasadności stosowania dalszej probacji lub jej odwołania, przy czym wskaźnikiem jest tu dodatnia prognoza kryminologiczna Najszerze rozważania dotyczą jednak nowego przepisu art.75 a k.k. , wprowadzonego nowelą z 2015 r. , którego istotą jest możliwość zamiany zawieszony kary pozbawienia wolności na karę grzywny lub ograniczenia wolności, zamiast zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszony. Już na wstępie Autor celnie podkreśla politycznokryminalne względy, jakie zadecydowały o wprowadzeniu tego przepisu do kodeksu karnego – chodziło tu przede wszystkim o ograniczenie populacji osadzony w zakładach karnych. W analizie tego przepisu trafnie podkreśla Autor , że zastosowanie przepisu art.75a k.k. nie stanowi modyfikacji kary orzeczonej w wyroku skazującym. W dalszych rozważaniach dotyczących art.75 a k.k. zauważa ,że decyzja o zamianie kary , na podstawie tego przepisu , musi opierać się na ocenie przebiegu okresu próby ale też musi realizować dyrektywy z art. 53 § 1k.k.,co oznacza ,że przy zastosowaniu art. 75a k.k. muszą być uwzględnione wszystkie cele kary. W analizie art.75a k.k. Autor nie pomija też wielu innych szczegółowych kwestii dotyczących m.in. negatywnych przesłanek stosowania art.75a k.k. oraz, ciekawego ,w tym zakresie, sporu w doktrynie prawa karnego odnośnie możliwości uchylenie zamiany kary w sytuacji , gdy skazany nie uiszczył grzywny

orzeczonej na podstawie art. 33§ 2 k.k. Autor umiejętnie omawia ten spór , przy czym akceptuje i uzasadnia jedno z tych stanowisk. W dalszych rozważaniach o art. 75a k.k. uwzględnia też niektóre , bardzo trudne kwestie związane z karą łączną m.in. rozważa czy łączeniu powinna podlegać kara orzeczona , czy kara zamieniona. Autor rzetelnie przedstawia spór w doktrynie dotyczący tej kwestii. W obszernym rozdziale V omawia również Autor niektóre kwestie wykonawcze , związane z wykonalnością postanowienia o zarządzeniu wykonania kary warunkowo zawieszanej. Najistotniejsze są jednak , w moim przekonaniu, rozważania o nowym, niestosowanym dotąd w naszym ustawodawstwie karnym, przepisie dotyczącym skrócenia kary w razie zarządzenia jej wykonania.(art.75§ 3a k.k.). Wymieniona instytucja skrócenia kary spotkała się , w doktrynie prawa karnego , z żywym zainteresowaniem. Uwzględniając poglądy doktryny Autor trafnie zwraca uwagę , że skrócenie kary nie dotyczy wysokości kary orzeczonej w wyroku skazującym ale skrócenia okresu wykonywania orzeczonej kary. Redakcja art. 75§ 3a k.k. jest zatem nieprecyzyjna, niejasna. Podstawą do skrócenia kary jest ocena przebiegu okresu próby. Autor celnie wskazuje na wiele występujących w tej kwestii wątpliwości m.in. jaki dokładnie okres próby powinien podlegać ocenie , jakie obowiązki powinien skazany wykonać , czy chodzi tylko o obowiązki probacyjne czy też m.in. o orzeczone środki karne lub kompensacyjne. Autor zajmuje w tych kwestiach własne stanowisko.. Autor omawia ponadto interesujący spór doktrynalny dotyczący dwóch podstaw do skrócenia okresu wykonania kary (art. 71§ 2 k.k. i art.75 § 3a k.k.) oraz ewentualnej możliwości podwójnego skrócenia tej kary.. Przedstawiając wywody autorów , przychyliła się do jednego stanowiska umiejętnie uzasadniając akceptację dla takiego poglądu. Przyjmuje ,że sąd zarządzając wykonanie kary może skrócić nie więcej niż o połowę przy czym może dotyczyć tylko kary w wymiarze czasowym określonym w wyroku skazującym.

Recenzowaną pracę kończy punkt (§ 5) poświęcony kwestiom procesowym. Wprawdzie we wstępie do recenzowanej pracy nie przedstawił Autor zasadności takich rozważań , można jednak przyjąć , że nie są to tylko zbędne , uboczne wątki. Autor słusznie ogranicza się tu do omówienia kilku istotnych, dla instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary, kwestii m.in. dotyczących właściwości sądu w przypadku zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej , zamiany kary pozbawienia wolności na inną karę zamiast zarządzenia jej wykonania , czy skrócenia wykonania kary .Obok właściwości sądu ,przedstawia Autor ,w uzasadnionym skrócie, procedowanie w tych kwestiach, formułę postanowienia oraz problemy dotyczące ewentualnego postępowania odwoławczego. Z obowiązku recenzenta

trudno nie wspomnieć o ostatnim fragmencie pracy „Zakończeniu”. Autor syntetycznie przedstawia tu wnioski dotyczące potrzeby zmian legislacyjnych, w zakresie obecnej regulacji instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary oraz korekty dotychczasowej praktyki orzeczniczej. Interesujące i cenne naukowo są tu, przede wszystkim, precyzyjne wypunktowane postulaty poważnych zmian legislacyjnych dotyczących m.in. przesłanek formalnych warunkowego zawieszenia wykonania kary ale też obligatoryjności orzeczenia obowiązku probacyjnego, czy formy kontroli okresu próby. Proponowane zmiany mogą, jak pisze Autor, racjonalizować wykorzystania warunkowego zawieszenia w praktyce.

Uwagi końcowe

Przechodząc do ogólnej oceny recenzowanej rozprawy doktorskiej należy podkreślić, że stanowi ona obszerne, wartościowe naukowo opracowanie poświęcone instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary. Autor podjął problematykę nie tylko aktualną ale przede wszystkim o istotnym teoretycznym i politycznokryminalnym znaczeniu. Ukazanie charakteru, cech oraz politycznokryminalnej roli warunkowego zawieszenia wykonania kary, a przy tym radykalnych zmian tej instytucji po nowelizacji z 2015 r., wyznaczyło Autorowi niezwykle trudne zadanie. W mojej ocenie Autor sprostał temu zadaniu. Praca zawiera gruntowną, wszechstronną i wnikliwą analizę dogmatycznoprawną, w której Autor wykorzystuje rzetelnie poglądy doktryny prawa karnego, orzecznictwo SN oraz sądów powszechnych. Autor umiejętnie analizuje i konfrontuje różne poglądy doktrynalne dotyczące instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary przedstawiając przy tym własne, przemyślane uwagi i postulaty. Pozytywnie należy też ocenić logiczne prowadzenia wywodu oraz umiejętnie formułowania wniosków.

Konkludując, recenzowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie przez Autora problemu naukowego, wykazuje ogólną wiedzę w zakresie nauk penalnych a także samodzielnego prowadzenia pracy naukowej a zatem spełnia wymogi, o których stanowi art.13 ust 1 ustawy z 14.03.2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65, poz. 595). Wnoszę o przyjęcie rozprawy doktorskiej i dopuszczenie do publicznej obrony.

Prof. dr hab. ~~Zofia Sienkiewicz~~

